

Plangebied (paarse ster) op een kaart van circa 1750.

Bron: Dou 1687,

Geraadpleegd op

www.watwaswaar.nl

Nederhorst den berg
Randweg
(Gemeente Wijdmeren)

*Een bureauonderzoek en een
gecombineerd verkennend en
karterend booronderzoek*

ArGeoBoor rapport 1329
auteur: L.C. Nijdam (senior
prospector)

paraaf voor vrijgave

datum: 9 december 2014

Opdrachtgever: Fam. Pouw

ISSN: 2351-9975

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
1 Inleiding	4
1.1 Kader	4
1.2 Doel en Vraagstelling.....	4
1.3 Administratieve data	5
2 Gegevens plangebied	5
2.1 Beschrijving plangebied.....	5
2.2 Voorziene ontwikkeling.....	6
3 Bureauonderzoek	6
3.1 Methode	6
3.2 Aardkundige gegevens	6
3.3 Historische situatie	11
3.4 Bekende archeologische waarden en vondsten.....	14
4 Archeologische verwachting	15
5 Verkennend booronderzoek	16
5.1 Methode	16
5.2 Resultaten en interpretatie	16
6 Aanbeveling.....	19
Literatuur.....	20
Bronnen Geraadpleegde Kaarten.....	20
Bijlage 1: Boorstaten	

Samenvatting

In opdracht van Fam. Pouw heeft ArGeoBoor een archeologisch bureau- en een gecombineerd verkennend- en karterend booronderzoek uitgevoerd op een perceel gelegen ten noordwesten van de Randweg ten zuiden van Nederhorst den berg (Gemeente Wijdmeren). De aanleiding van het onderzoek is de toekomstige herinrichting van het perceel. Er zullen twee woningen en een stal worden gebouwd. Achterop het perceel is de bouw van een kleine kapschuur en de aanleg van een paardenbak voorzien. Het plangebied ligt in een zone waar, op basis van het beleid van de gemeente Wijdmeren, archeologisch onderzoek verplicht is bij ingrepen groter dan 2.500 m² en dieper dan 40 cm-mv.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied is gelegen op crevasse-afzettingen van de Vecht. Deze crevasse afzettingen hebben een voormalig veenmeer opgevuld. Waarschijnlijk is het gebied pas in of na de vroege middeleeuwen (periodiek) begaanbaar geworden. Niet uitgesloten kan worden dat dit pas het geval is geweest na het droogmalen van de polder in 1632. De natte omstandigheden kunnen worden toegeschreven aan een sterke kwel in het gebied tussen de Vecht en de stuwwal van Hilversum. Indien archeologische resten aanwezig zijn dan zijn deze afkomstig uit de periode vroege middeleeuwen t/m de 1^e helft van de nieuwe tijd. De archeologische verwachting is laag.

Het booronderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor een dieper archeologisch niveau dan de huidige bouwvoor. Archeologische indicatoren, direct onder de huidige bouwvoor, in de noordzijde van het perceel worden toegeschreven aan het dempen van een sloot of greppel tussen 1981 en 1988 langs de noordzijde van het plangebied.

Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied. Aanbevolen wordt om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in het plangebied.

Ondanks dat het onderzoek zorgvuldig is uitgevoerd kan op basis van de aard van de onderzoeksmethode niet worden uitgesloten dat tijdens graafwerkzaamheden alsnog archeologisch resten worden aangetroffen. ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem-verstorende activiteiten verplicht is eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden contact op te nemen met de Gemeente Wijdmeren.

1 Inleiding

1.1 *Kader*

In opdracht van Fam. Pouw heeft ArGeoBoor een archeologisch bureau- en een verkennend- en karterend booronderzoek uitgevoerd op een perceel gelegen ten noordwesten van de Randweg ten zuiden van Nederhorst den berg (Gemeente Wijdmeren). De aanleiding van het onderzoek is de toekomstige herinrichting van het perceel. Er zullen twee woningen en een stal worden gebouwd. Achterop het perceel is de bouw van een kleine kapschuur en de aanleg van een paardenbak voorzien. Het plangebied ligt in een zone waar, op basis van het beleid van de gemeente Wijdmeren, archeologisch onderzoek verplicht is bij ingrepen groter dan 2.500 m² en dieper dan 40 cm-mv. Het onderzoek is noodzakelijk in verband met de bestemmingsplanwijziging en voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1,0 ha en ligt in een zone met een middelhoge archeologische verwachting. Deze verwachting is te koppelen aan de ligging van het plangebied in de oeverzone van de Vecht. Bij de nieuwbouw van de voorziene woningen en stal bestaat de kans dat de bodem wordt geroerd op plaatsen waar dit nog niet eerder gebeurd is en waarbij eventueel aanwezige archeologische resten verstoord kunnen worden. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.3.¹ Het onderzoek is uitgevoerd in november/december 2014. Het veldonderzoek is uitgevoerd door dhr. Drs. D. de Ruiter (fysisch geograaf en prospector).

1.2 *Doel en Vraagstelling*

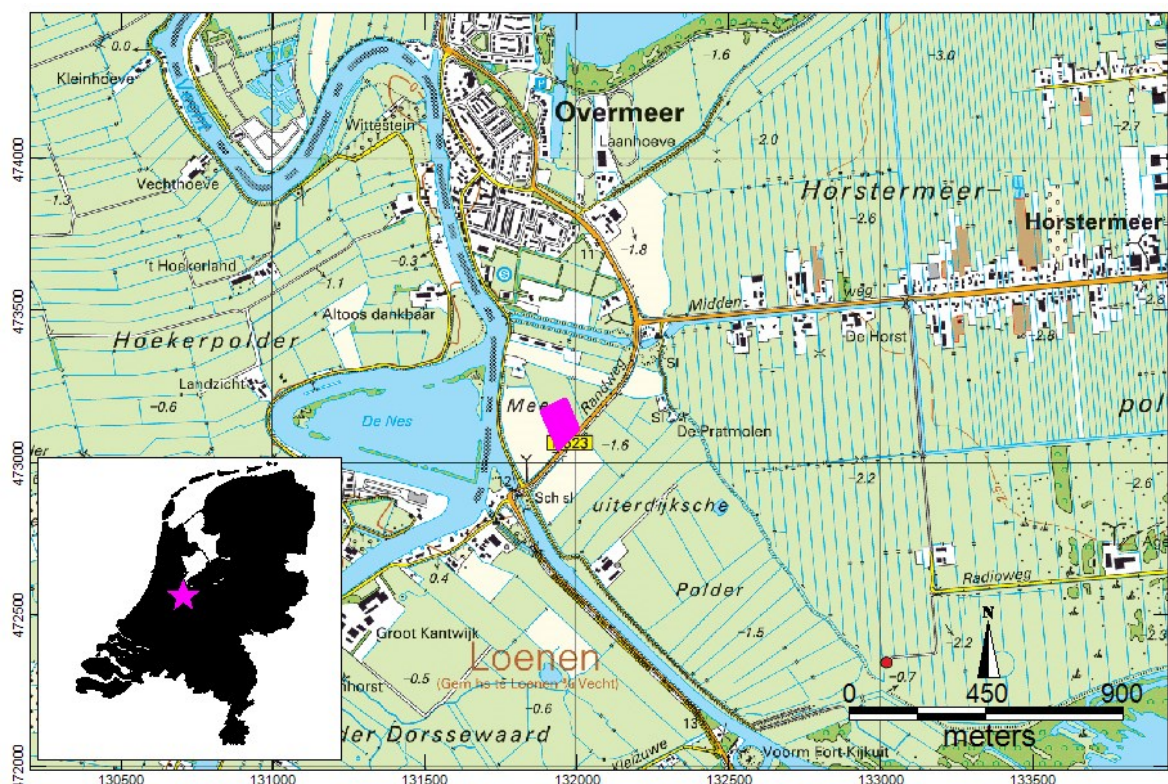
De doelstelling van het bureauonderzoek is het formuleren van een archeologische verwachting voor het plangebied op basis van bekende aardkundige-, historische- en archeologische gegevens. Het doel van het booronderzoek is het vaststellen van de bodemopbouw en bodemverstoringen om een uitspraak te kunnen doen over de aan-, of afwezigheid van een potentieel archeologisch niveau en de diepteligging daarvan. Op basis van het booronderzoek worden kansrijke zones geselecteerd voor vervolgonderzoek en kansarme zones worden uitgesloten en vrijgegeven voor ontwikkeling. De volgende vragen staan bij het onderzoek centraal:

- Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt?
- Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?
- Zo ja, wat is de aard van eventuele resten en op welke diepte kunnen deze worden aangetroffen?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?
- Is een archeologisch vervolgonderzoek nodig en zo ja, welk type onderzoek?

¹ Centraal College van Deskundigen 2013

1.3 Administratieve data

Adres:	Randweg ten zuiden van Nederhorst den berg
Toponiem:	Randweg
Kadastrale nrs.	Gem. Nederhorst den berg, sectie C, nr. 4690 (gedeeltelijk)
Provincie:	Noord-Holland
Gemeente:	Wijdemeren
Opdrachtgever:	Fam. Pouw
	T 0294-252649
bevoegd gezag:	Gemeente Wijdemeren
coördinaten:	131.959/473.207 132.001/473.109 131.941/473.044 131.887/473.167
Oppervlakte:	Circa 1,0 ha
Kaartblad:	31F
Onderzoekmeldingsnummer:	63926
Beheerder en plaats van documentatie	ArGeoBoor, Lippenhuizen

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied(paars) op een topografische kaart.²

2 Gegevens plangebied

2.1 Beschrijving plangebied

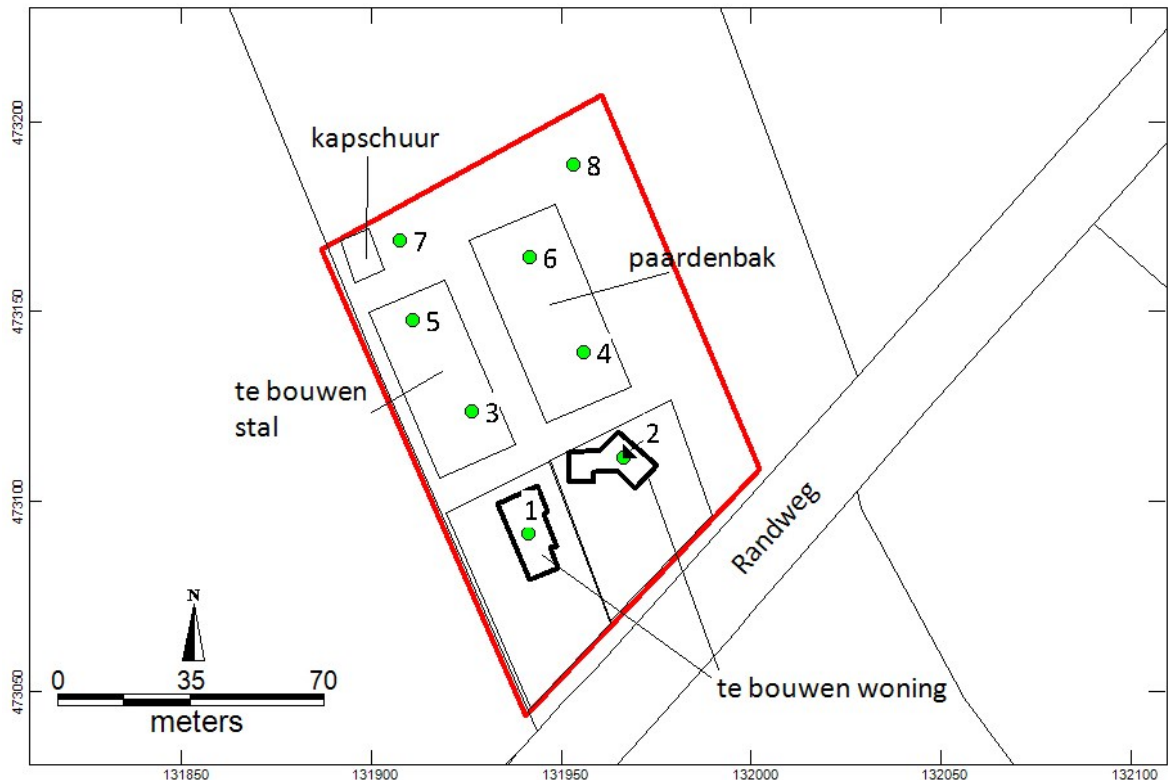
Het plangebied ligt ten noordwesten van de Randweg ten zuiden van Nederhorst den berg (zie afbeelding 1). Het perceel is momenteel in gebruik als grasland. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 1 hectare. Uit gegevens van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN-2) blijkt dat het maaiveld van het plangebied ligt rond 1,3 m -NAP.³

² Kadaster 2012

³ AHN-2 2007-2012

2.2 Voorziene ontwikkeling

Op 35 meter vanaf het midden van de Randweg zijn twee woningen voorzien. In het noordwesten van het plangebied is een stal en in de noordzijde een paardenbak voorzien (zie afbeelding 2). De stal wordt niet onderkelderd. De voorziene bodemverstoring zal zich vooral bij de bouw van de twee woningen plaatsvinden. De stal en de kapschuur worden gefundeerd op poeren en krijgen geen kelder.

Afbeelding 2. Detailkaart van het plangebied met boorpunten en toekomstige inrichting.

3 Bureauonderzoek

3.1 Methode

Bij het bureauonderzoek zijn bekende gegevens bestudeerd om te komen tot een archeologische verwachting. De geraadpleegde bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst. Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

3.2 Aardkundige gegevens

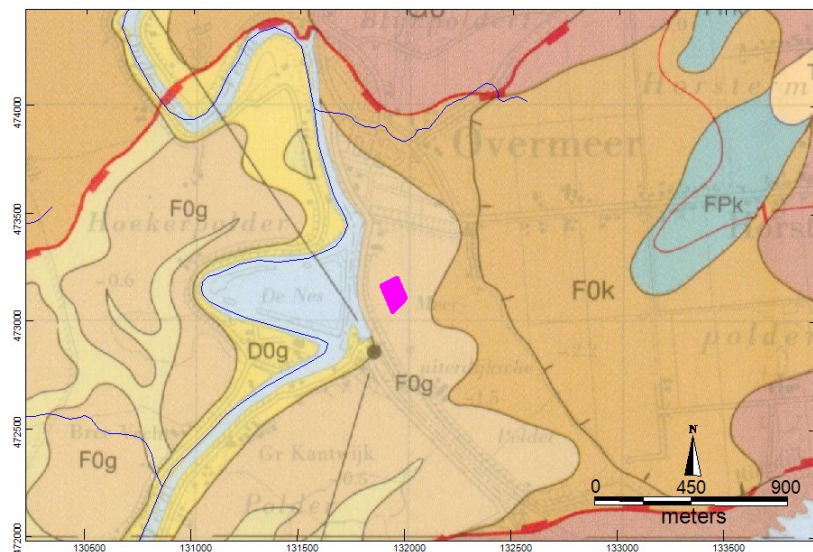
Het plangebied ligt op de oostelijke oever van de huidige Vecht. Uit de geologische kaart blijkt dat het plangebied ligt in een zone aangegeven met code F0g (afbeelding 3). Dit betekent dat de bodemopbouw in het gebied bestaat uit afzettingen van de Vecht bestaande zand en klei (Formatie van Echteld), die liggen op veen (Formatie van Nieuwkoop) op de pleistocene ondergrond (waarschijnlijk dekzand, Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden).⁴

⁴ Van de Meene e.a. 1988

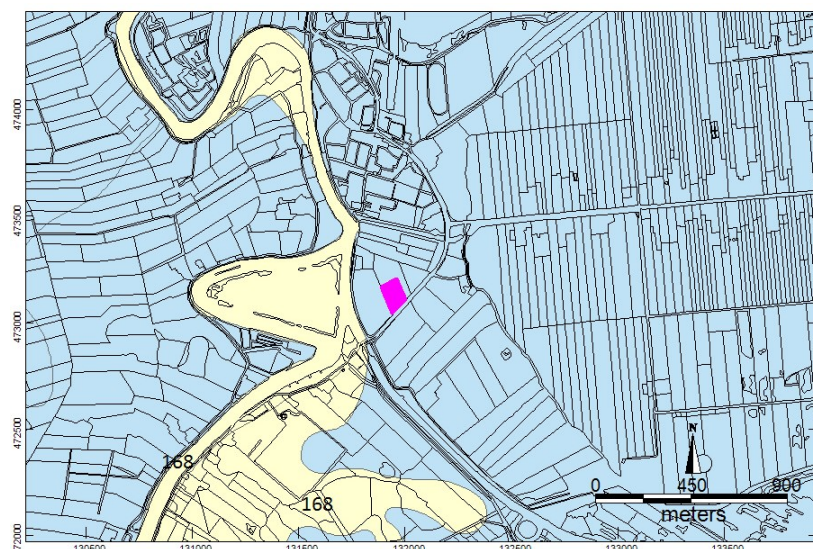
Uit een studie naar de ligging van rivierlopen in de Nederlandse delta zijn de zandbanen van vrijwel alle rivierlopen in kaart gebracht en zijn deze ook zo goed mogelijk gedateerd.

In afbeelding 4 is de zandbaan van de Vecht weergegeven (nr. 168).⁵ Het blijkt dat de Vecht-stroomgordel actief is geweest tussen 2300 en 828 jaar voor heden (BP = BeforePresent). De Angstel-stroomgordel, gelegen ten zuiden en ten westen van de Vecht, is eerder gevormd, vanaf circa 2857 B.P.. De Angstel stroomgordel is op een gegeven moment drooggefallen en de Vecht stroomgordel is actief geworden (stroomgordelverlegging).

Op de stroomgordel van de Vecht zijn archeologische resten aangetroffen uit de Romeinse tijd, vroege en late middeleeuwen. De Vecht is ontstaan in de late ijzertijd en is actief gebleven tot de afdamming van de Rijn bij Wijk bij Duurstede in 1122 AD.⁶

Afbeelding 3. Plangebied op een geologische kaart.⁷

Afbeelding 4. Ligging van fossiele stroomgordels in de omgeving van het plangebied.⁸ BP: staat voor Before Present = voor heden. Het heden is gesteld op het jaar 1950 na Chr.

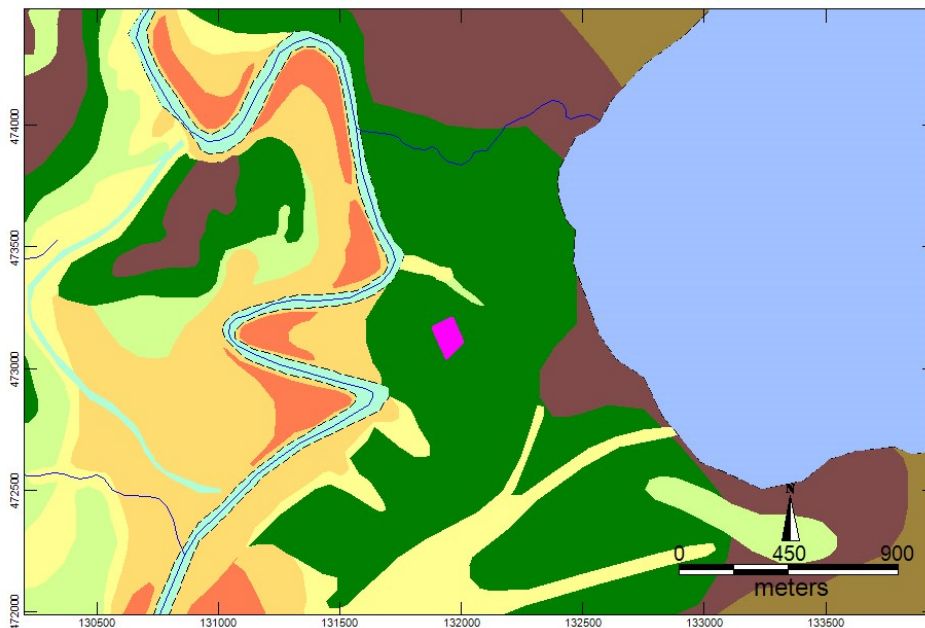
⁵ Cohen e.a. 2012

⁶ Cohen e.a. 2012

⁷ Rijks Geologische Dienst 1988

Uit een studie naar het landschap in de Romeinse tijd is een kaart vervaardigd die de rivierlopen weergeeft (zie afbeelding 5).⁹ Op deze kaart is het plangebied gekarteerd als laaggelegen komgebied (floodplain).¹⁰

Op de geologische kaart is te zien dat het plangebied ligt in een zone, die omgeven wordt door een rode lijn, die net binnen de afbeelding valt. Deze lijn vormt de grens van een voormalig veenmeer. Het gaat om het veenmeer dat Vreeland-Horstermeer wordt genoemd. Dit veenmeer is in eerste aanleg opgevuld vanuit de Angstel en later vanuit Vecht. Ten oosten van de Vecht, dus de zone waarin het plangebied ligt, blijkt een groot meer te zijn geweest. Onderzoek naar pollen wijst uit dat het dichtslibben van de meren vanaf de jaartelling is begonnen en is doorgegaan tot afdamming van de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede in 1122.¹¹ Deze afzettingen zijn later geïnterpreteerd als zijnde een crevasse complex (zie afbeelding 6). Niet duidelijk is of de veenmeren al aanwezig waren voordat de Angstel en Vecht door het gebied gingen stromen of dat de meren juist een gevolg zijn van het ontstaan van de rivierlopen. De actieve sedimentatie van de Vecht zou gestopt zijn in de Romeinse tijd. Gesuggereerd wordt dat de Romeinen het water in de omgeving van Utrecht mogelijk door de Oude Rijn lieten stromen en dus gedeeltelijk de Vecht afdamden.¹²

Afbeelding 5. Plangebied op een landschapskaart uit de Romeinse tijd.¹³ (Legenda groen= laaggelegen overstromingsvlakte; roodbruin= beddingzand; oranje oeverzone; geel = crevasse ruggen; bruin = veengebied)

⁸ Cohen e.a. 2012

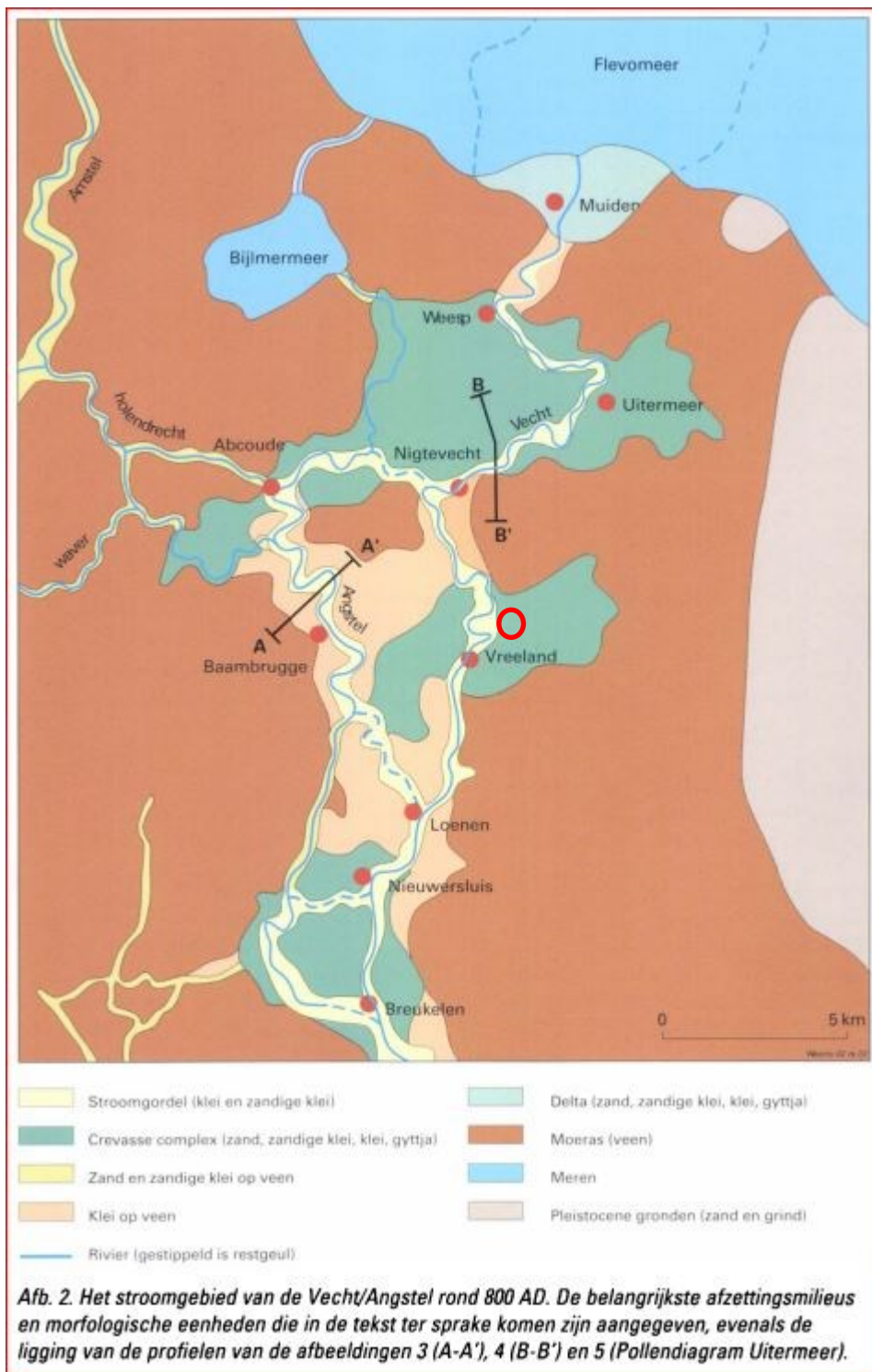
⁹ Van Dinther 2013

¹⁰ Van Dinther 2013

¹¹ Van de Meene 1988

¹² Weerts e.a. 2002

¹³ Van Dinther 2013

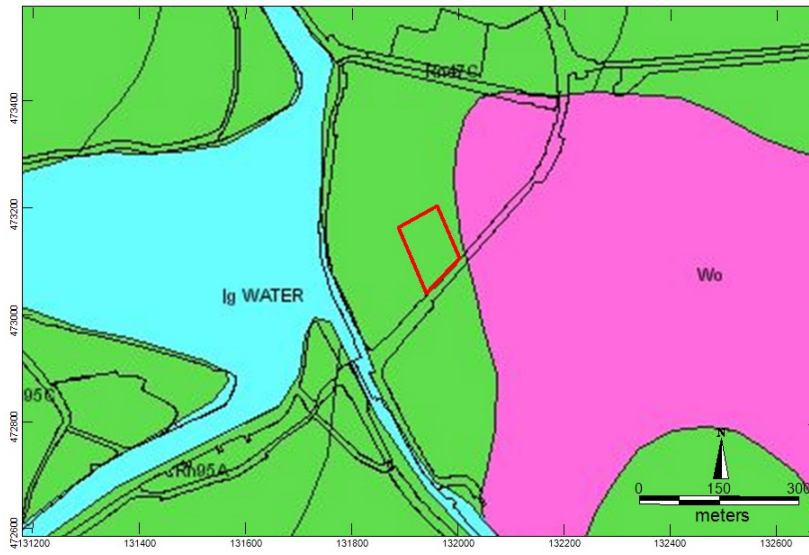
Afbeelding 6. Bodemkaart en landschapskaart kaart (noord gericht) van de Vecht en Anger stroomgordels rond 800 AD. Het plangebied (rood rondje) ligt boven de naam Vreeland.¹⁴

¹⁴ Weerts e.a. 2002

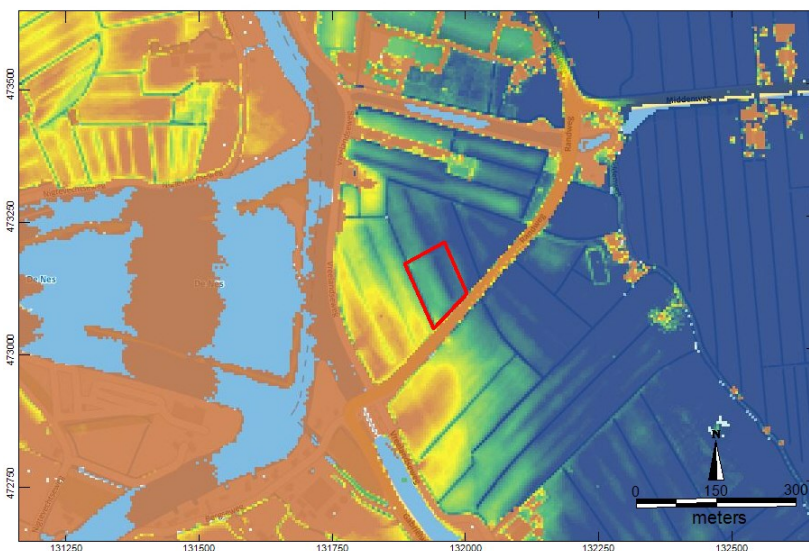
Op de bodemkaart (afbeelding 7) is het plangebied gekarteerd als kalkloze poldervaaggrond in zware klei (code Rn47C). De grondwatertrap is III. In de uiterste oostzijde kunnen moerige gronden liggen (code Wo).¹⁵

Grondwatertrap II betekent dat de GHG (= gemiddeld hoogste grondwaterstand) dieper ligt dan 40 cm-mv en de GLG ligt tussen 50-80 cm –mv (GLG = Gemiddeld laagste grondwaterstand).

Grondwatertrap III betekent dat de GHG (= gemiddeld hoogste grondwaterstand) dieper ligt dan 40 cm-mv en de GLG ligt tussen 80-120 cm –mv (GLG = Gemiddeld laagste grondwaterstand).

Afbeelding 7. Plangebied (paars) op een bodemkaart.¹⁶

Afbeelding 8. Plangebied op een afbeelding op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland.¹⁷

¹⁵ Alterra 1965-1995

¹⁶ Alterra 1965-1995

¹⁷ AHN-2 2007-2012

Uit het een hoogtekaart op basis van het actueel hoogtebestand Nederland (AHN) blijkt dat het plangebied ligt ten noordoosten van de hooggelegen afzettingen van de Vecht op de overgang naar het lager gelegen gebied in het noordoosten (zie afbeelding 8).

3.3 Historische situatie

Het dorp Overmeer, dat ligt op 500 meter ten noorden van het plangebied, wordt al in 918-948 genoemd in historische documenten. De naam staat waarschijnlijk voor stroomopwaarts gelegen meer.¹⁸ De ontginning van het gebied langs de Vecht vond plaats vanaf verschillende oude nederzettingen die lagen op de smalle oeverzone van de rivier.¹⁹ Op een kaart van rond 1750 blijkt dat het plangebied ligt in de polder genaamd 't Prut poldertje' (zie afbeelding 10). Mogelijk zegt deze naam iets over de bodemgesteldheid van de polder. De molen ten oosten van het plangebied bemaalde samen met twee andere wipmolens de Meeruiterdijsche- of Prutpolder droog vanaf het jaar 1632. De molen werd na het leegmalen van het Horstermeer ontmanteld in 1890.²⁰

Ten oosten van 't Prutpoldertje lag het Horster meer. Ten westen van het plangebied lag het eiland 'De Nes'. Het eiland zou ontstaan zijn na het doorgraven van de landtong rond 1625. In 1633 zou het eiland in handen van de Amsterdamse familie Reael zijn gekomen. Later in de 17^e eeuw was het eiland een buitenplaats geworden en werd toen Realeneiland genoemd. In 1827 is het huis gesloopt en heeft er papier fabriek gestaan.²¹ Het Horstermeer zou uiteindelijk in 1882 worden drooggemaakt.²² De moeite die het kosten om het Horstermeer droog te malen geeft aan dat er sprake was van sterke kwel. Dit kan voor het plangebied betekenen dat het lange tijd, zelfs tot het droogmalen van de polder in 1632, te nat is geweest voor bewoning.

Afbeelding 10. Plangebied op een kaart uit 1749 (niet op schaal).

¹⁸ Van Berkel en Samplonius 2006

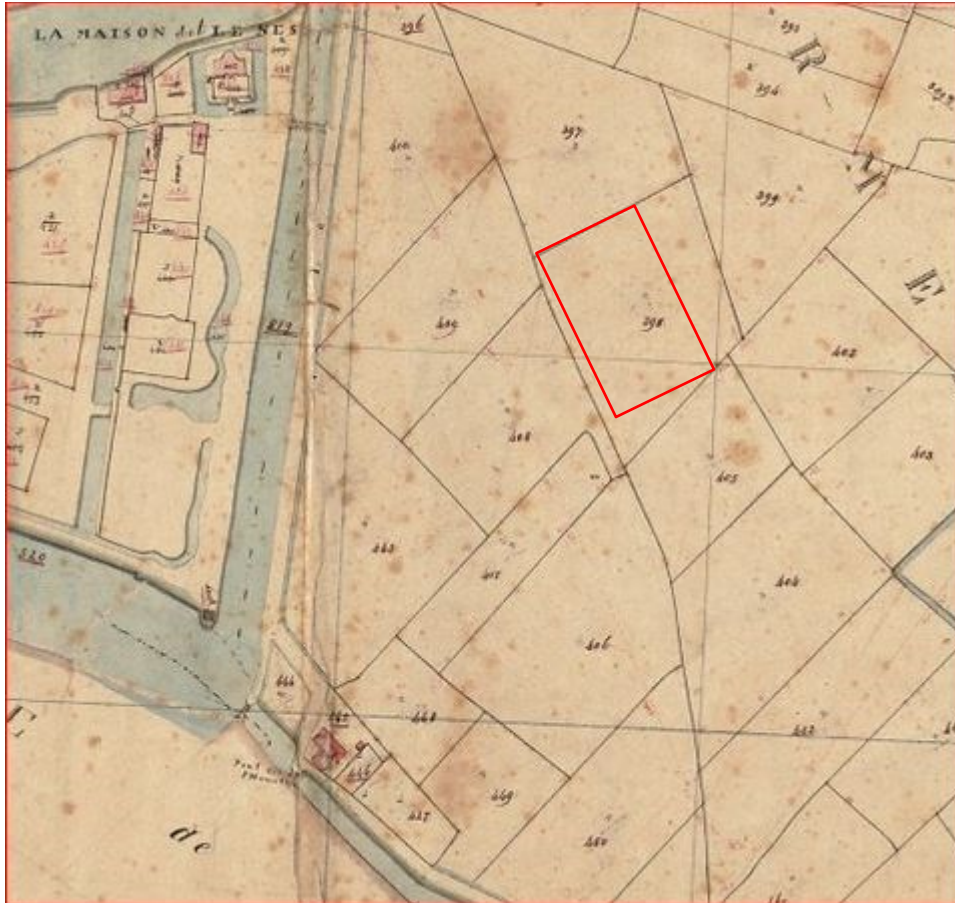
¹⁹ Hendriks 1999

²⁰ Husken 2010 (WDM037)

²¹ Wikipedia

²² Husken 2010

Hierboven is het plangebied weergegeven op een kaart uit 1749, Het plangebied ligt in 't Prutpoldertje(of Uitermeer dyksche polder). Ten noorden van het plangebied bij Overmeer is bebouwing aanwezig evenals ten zuidwesten van het plangebied.²³ De bebouwing bevindt zich steeds nabij de weg of dijk die langs de Vecht ligt.

Afbeelding 11. Minuutplan vervaardigd tussen 1811-1832 met de ligging van het plangebied aangegeven met een rechthoek.²⁴

Op de minuutplan (afbeelding 11) is bebouwing te zien ten zuidwesten en noordwesten van het plangebied nabij de Vecht.

Op een topografische kaart uit 1890 is te zien dat het plangebied ligt ten oosten van een overgang van grondgebruik.²⁵ Het donkergroene gebied waarin ook het plangebied ligt duidt mogelijk op hooiland en het lichtere groen duidt mogelijk op weiland (zie afbeelding 12). Mogelijk heeft deze overgang met een nat/droog situatie te maken, samenhangend met kwel in het lager gelegen gebied in de oostzijde en het drogere hogere gebied in het westen.

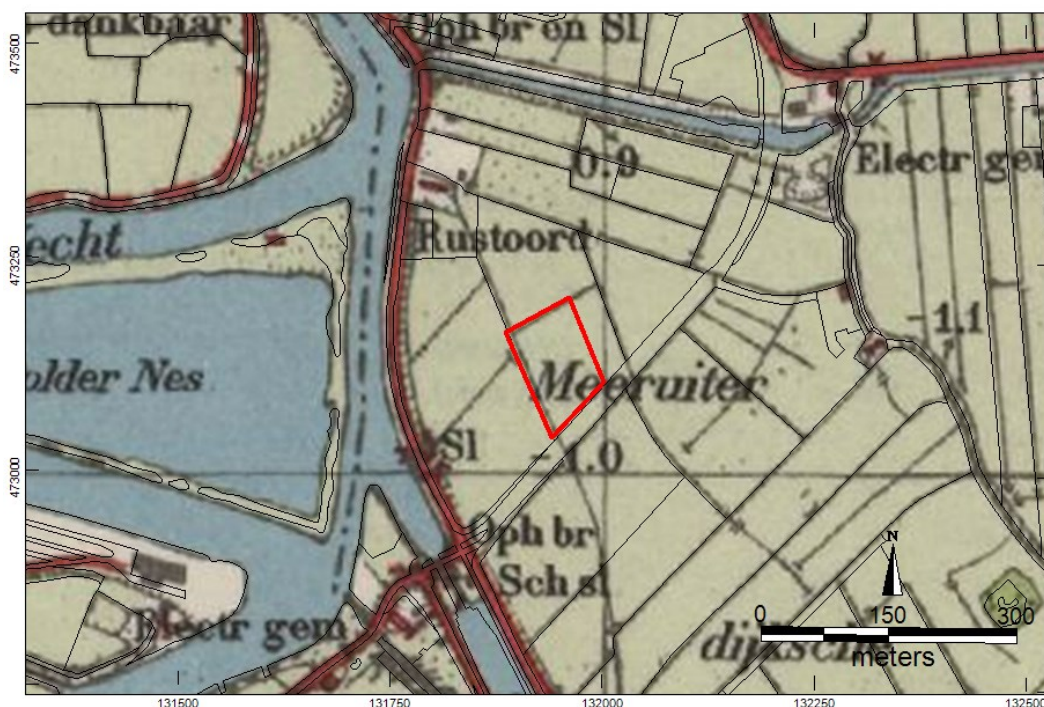
²³ Covens en Mortier 1749

²⁴ Kadaster 1811-1832.

²⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1890

Afbeelding 12. Het plangebied op een kaart uit 1890.²⁶

Afbeelding 13. Het plangebied geprojecteerd op een kaart uit 1950.²⁷

Hierboven is een kaart afgebeeld van 1950. Eigenlijk is er door de jaren heen niets veranderd binnen het plangebied. Er heeft geen bebouwing gestaan en ook in de percelering is weinig veranderd. Na 1950 is de huidige Randweg aangelegd (zie afbeelding 13).

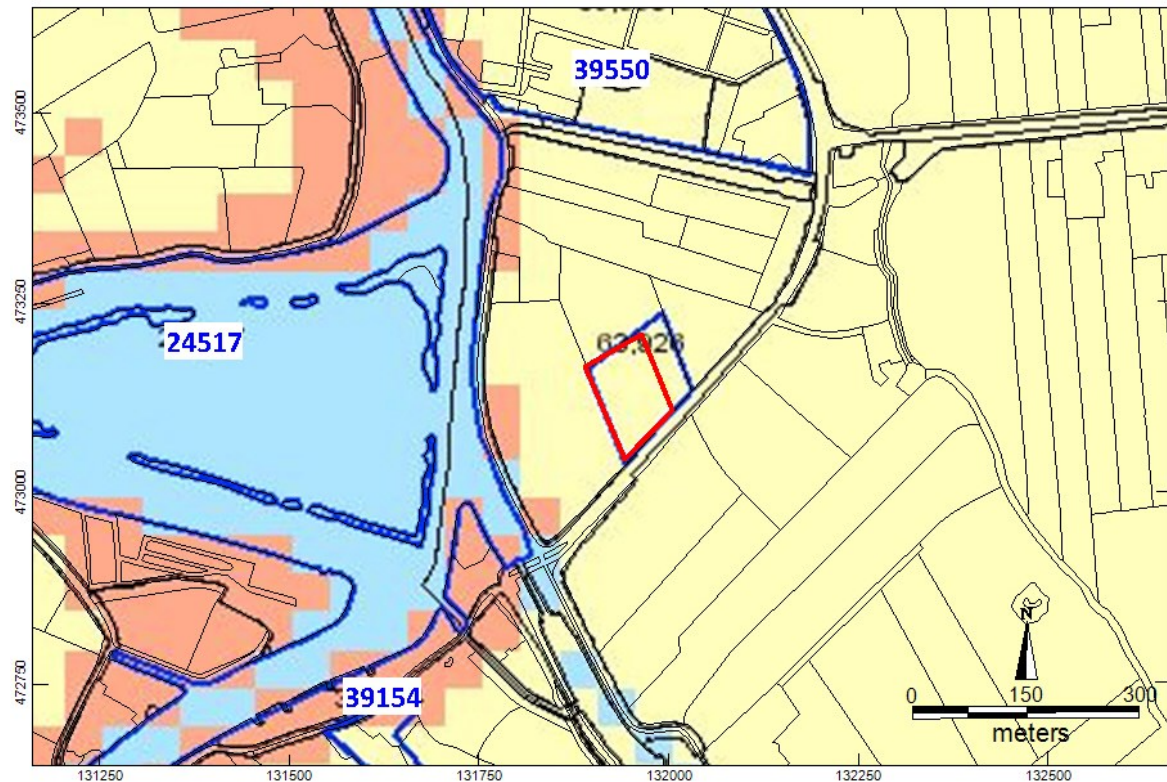
²⁶ Bureau Militaire Verkenningen 1890

²⁷ Kadaster 1950.

De sloot die in 1950 nog ligt nabij de noordzijde van het plangebied is tussen 1981 en 1988 gedempt of in ieder geval verdwenen van de kaart.²⁸

3.4 Bekende archeologische waarden en vondsten

Nabij het plangebied komen geen waarnemingen, vondsmeldingen en AMK-terreinen voor (zie afbeelding 14).

Afbeelding 14. Informatie uit ARCHIS.

Onderzoeksmeldingen

Circa 500 meter ten zuidwesten van het plangebied heeft een archeologische begeleiding plaatsgevonden. Hierbij zijn geen archeologische waarnemingen gedaan (onderzoeksmelding 39154). Ten westen van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of bij baggerwerkzaamheden van de Vecht nog archeologische resten verwacht konden worden. Er diende bij de baggerwerkzaamheden rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van scheepswrakken, resten van kadewerken, depositie vondsten en resten die duiden op economische activiteiten uit de periode Romeinse tijd-nieuwe tijd (onderzoeksmelding 32035). Vervolgonderzoek heeft nog niet plaatsgevonden of heeft geen waarnemingen en of vondstmeldingen nabij het plangebied opgeleverd. Op 250 meter ten noorden van het plangebied is een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn 46 verkennende boringen uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat de bodem bestaat uit opgebrachte grond op zandige kleilagen van de Vecht, die onder natte omstandigheden zijn afgezet. De afzettingen van de Vecht liggen erosief op een veenlaag. De veenlaag gaat rond 5 m –NAP over in dekzand. In de top van het dekzand is geen podzolgrond aanwezig.

²⁸ Kadaster 1981 en 1988

Er zijn binnen het plangebied geen kansrijke archeologische niveaus aangetroffen en er is geen nader onderzoek aanbevolen.²⁹

Archeologische beleidskaart

Afbeelding 15. Het plangebied op de archeologische beleidskaart van de Gemeente Wijdmeren.

Het gebied ligt in een zone waar archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij ingrepen groter dan 2.500 m².³⁰

4 Archeologische verwachting

Op basis van de geologische ondergrond, die bestaat uit crevasse-afzettingen op veen op pleistocene ondergrond (waarschijnlijk dekzand) is er sprake van 3 potentiële archeologische niveaus. In de top van het Pleistoceen kunnen archeologische resten voorkomen van jagers en verzamelaars uit de steentijd. Dit niveau wordt op basis van het onderzoek ten noorden van het plangebied geschat op circa 5 m –NAP (= circa 3,5 m –mv). Bij het onderzoek ten noorden van het plangebied zijn in de top van het dekzand geen podzolgronden aangeboord. Misschien is dit het gevolg van kwel, waardoor geen uitspoeling van de bodem kon plaatsvinden en geen podzolgronden zijn gevormd. In de loop van het holoceen is de pleistocene ondergrond bedekt met veen. De verwachting voor resten op de top van het veen is in dit gebied laag, omdat gebleken is dat de locatie waarschijnlijk laag in een meer. Het veen dat aanwezig is, heeft voor de afdekking met rivier klei van de Vecht, nooit aan de oppervlakte gelegen. Uit de aardkundige gegevens is gebleken dat sediment van de Vecht ter plaatse een meer heeft opgevuld met crevasse-afzettingen. Uit het booronderzoek ten noorden van het plangebied werd geconcludeerd dat er geen archeologische niveaus zijn aangetroffen.³¹ Gezien de vergelijkbare landschappelijke ligging wordt hier eenzelfde situatie verwacht.

²⁹ Hebinck 2010

³⁰ Husken 2010

³¹ Hebinck 2010

De archeologische verwachting beperkt zich tot de periode dat het crevasse complex boven de waterspiegel van het meer uitsteeg en plaatselijk droog kwam te liggen.

De archeologische verwachting is op basis van aardwetenschappelijke gegevens beperkt voor de periode vroege middeleeuwen- nieuwe tijd. Uit oude kaarten blijkt dat het gebied onbebouwd en in gebruik is geweest als grasland vanaf het begin van de 18^e eeuw. Het plangebied maakt deel uit van een polder die vanaf 1632 werd drooggemalen. Niet uitgesloten kan worden dat het gebied tot deze datum, als gevolg van sterke kwelstromen, te nat was voor permanente vestiging. Dit zou betekenen dat slechts nog resten uit de 1^e helft van de nieuwe tijd verwacht kunnen worden.

Eventuele archeologische resten kunnen bestaan uit nederzettingen van boerderijplaatsen van de ontginners uit de vroege middeleeuwen en de periode daarna. Vooralsnog wordt de kans groter verwacht dat huisplaatsen en nederzettingen zich op de hoogste Vecht oevers bevonden ten westen van het plangebied. De kans op archeologische resten wordt klein geacht.

Een eventuele huis- of boerderijplaats is te herkennen dooreen archeologische laag bestaande uit houtskoolbrokken, verbrande leem, baksteenresten, aardewerkscherven etc. Onder deze laag bevinden zich dan grondsporen van paalkuilen, misschien waterputten, greppels, afvalkuilen etc. Eventuele resten worden in en direct onder de huidige bouwvoor verwacht.

bodemverstoringen

Voor bodemverstoringen zijn geen aanwijzingen gevonden met uitzondering van een tussen 1981 en 1988 gedempte sloot nabij de noord grens van het plangebied.

5 Verkennend booronderzoek

Het veldonderzoek is uitgevoerd door de heer drs. D. de Ruiter (fysisch geograaf en prospector).

5.1 *Methode*

Er is een veldinspectie uitgevoerd waarbij is gelet op het voorkomen van molshopen of andere bodemontsluitingen waar mogelijk waarnemingen konden worden gedaan.

Verspreid in het plangebied zijn 8 boringen gezet met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en vanaf circa 120 is gebruik gemaakt van een guts met een diameter van 3 cm. De boringen 1, 4 en 6 zijn tot 400 cm-mv doorgezet voor het bepalen van de opbouw van de diepere ondergrond. Boringen 2, 3 en 5 zijn tot 300 cm-mv uitgevoerd. De opgeboorde grond is lithologisch beschreven conform de NEN 5104.³²

De archeologisch belangrijke kenmerken, zoals genoemd in de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, zijn bestudeerd en indien aanwezig en relevant beschreven.³³

5.2 *Resultaten en interpretatie*

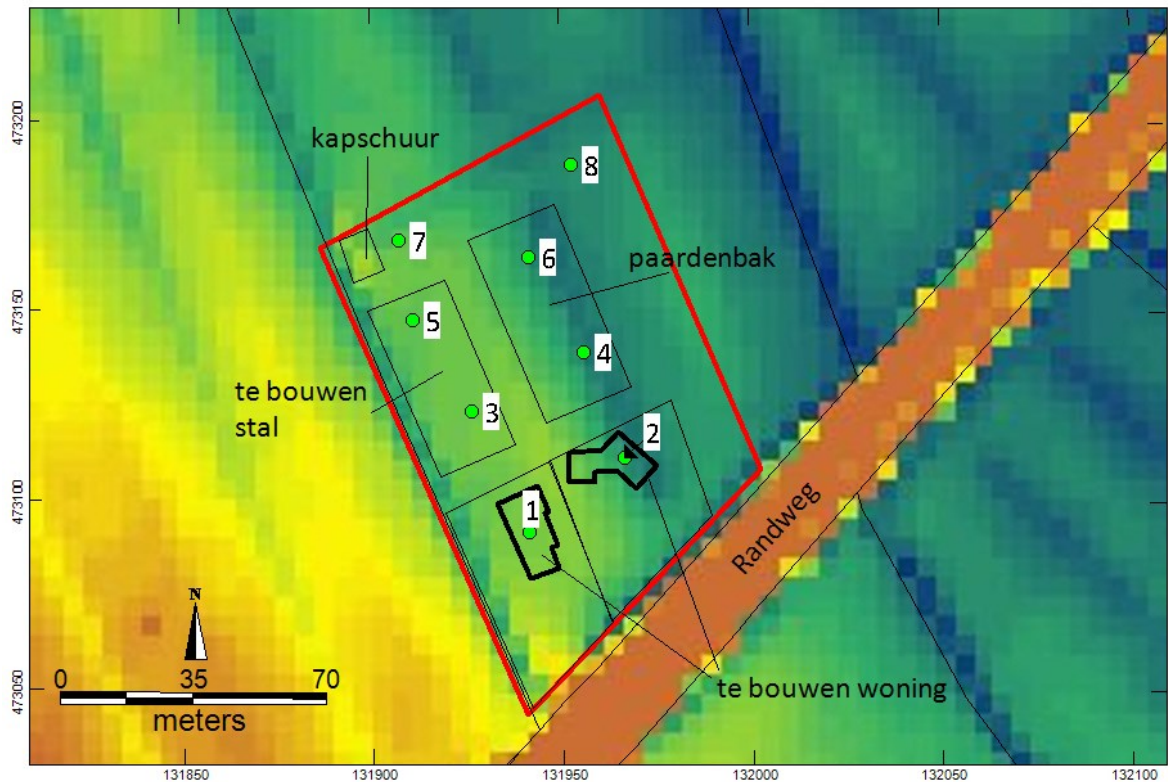
³² Nederlands Normalisatie-instituut 1989

³³ Bosch 2007

Bij de veldinspectie zijn geen bijzonderheden waargenomen in de vorm van oppervlaktevondsten of hoogteverschillen. Het terrein loopt naar het zuiden toe af.

Bodemopbouw

De ligging van de boorpunten is opgenomen in afbeelding 16. De boorstaten zijn opgenomen in bijlage 1.

Afbeelding 16. Detailkaart van het plangebied op een hoogtekarte op basis van het AHN-2.

De bodemopbouw bestaat uit een ten dele geroerde toplaag van 20 tot 40 cm dik. Hieronder komen tot circa 300 cm-mv sterk gelaagde siltige kleiafzettingen voor. De gelaagdheid bestaat uit ingeschakelde: zandlagen, dunne kleilagen met schelpfragmenten en ook veenbrokjes. Deze gelaagde afzettingen zijn kalkrijk. Op basis van de aardkundige gegevens uit het bureauonderzoek kunnen deze bodemlagen geïnterpreteerd worden als crevasse afzettingen. Deze crevasse afzettingen kunnen op korte afstand behoorlijk verschillen in lithologie als gevolg van het voorkomen van allerlei kleine geultjes, zandplaten en andere sedimentatie vormen. De sterke gelaagdheid en het voorkomen van zandlagen bovenin het profiel is een aanwijzing voor een energetisch milieu, met frequente overstromingen dat ongeschikt zal zijn geweest voor bewoning. Vanaf 280 cm-mv is een sterk kleiige veenlaag aangetroffen, waarbij ook de gelaagdheid verdwijnt uit het profiel. De afzettingen zijn plaatselijk kalkrijk, maar ook kalkloos en kalkarm. Deze afzettingen kunnen geïnterpreteerd worden als een meerbodemafzetting.

In boring 1 is vanaf 395 cm –mv kalkloos, pleistoceen zand, waarschijnlijk dekzand aangetroffen zonder podzolbodem. Ook in de boringen 4 en 6 is rond deze diepte het pleistocene zand aangeboord.

Archeologische indicatoren

In de boringen 7 en 8 zijn onder de bovenste laag baksteenspikkels (boring 7) en verbrande leem (boring 8 aangeboord). Opvallend is dat beide boringen zijn uitgevoerd zeer nabij de gedempte watergang of greppel. De laag met indicatoren wordt geïnterpreteerd als opgebrachte grond die is opgebracht ten behoeve van het dempen van de greppel/sloot direct ten noorden van deze boringen tussen de jaren 1981 en 1988.

Conclusies

- *Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt?*
Het plangebied ligt in voormalige veenmeer waar vanuit de Vecht een grootschalig crevasse complex is gevormd. De sterke gelaagdheid duidt op regelmatige overstromingen. Er zijn geen bodems opgeboord die duiden op een periode waarin het crevasse complex buitenwerking is geraakt. Onder de crevasse afzetting ligt een kleiige veenlaag die als meer bodemafzetting kan worden bestempeld. Deze ligt op dekzand zonder podzolbodem. Het plangebied ligt in een zone die mogelijk als gevolg van kwel lange tijd te nat is geweest om als vestigingslocatie te kunnen dienen.
- *Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?*
Op basis van geologie en oude kaarten worden resten verwacht uit de periode: vroege middeleeuwen t/m de 1^e helft van de nieuw tijd. In hoeverre het gebied bewoonbaar was voor het droogmalen van de polder vanaf 1632 is niet bekend. Op oudere kaarten concentreert de bewoning zich vooral langs de hogere oevers van de Vecht.
- *Zo ja. Wat is de aard en diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?*
Op basis van de geologische gegevens worden eventuele archeologische resten aan of nabij het maaiveld verwacht. Dieper gelegen archeologische niveaus worden op basis van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden op 250 meter ten noorden van het plangebied niet verwacht.
Het booronderzoek heeft het verwachtingsmodel bevestigd. Er zijn geen dieper gelegen archeologische niveaus aangetroffen. In de boringen 7 en 8 in de noordwestzijde van het plangebied zijn tussen 15 en 45 cm- mv archeologische indicatoren aangetroffen in de vorm van puinspikkels en verbrande leem (met name in boring 8). De boringen liggen nabij een recent gedempte watergang. De aangetroffen archeologische indicatoren worden gekoppeld aan het dempen van deze watergang. In de boringen 1 t/m 6 zijn geen aanwijzingen gevonden voor eventuele archeologische resten ter plaatse.
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*
De bij het booronderzoek aangetroffen archeologische indicatoren worden gekoppeld aan een slootdemping ter plaatse. Geconcludeerd kan worden dat er geen archeologische resten verwacht worden binnen het plangebied, deze dus ook niet bedreigd worden.
- *Is een archeologisch vervolgonderzoek nodig, zo ja, welk type onderzoek?*
Er is geen archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk.

6 Aanbeveling

Voor het onderzochte plangebied aan de Randweg te Nederhorst den Berg wordt een archeologisch vervolg onderzoek niet nodig geacht. Er zijn archeologisch gezien belemmeringen voor de herinrichting van het plangebied.

Ondanks dat het onderzoek zorgvuldig is uitgevoerd kan op basis van de aard van de onderzoeksmethode niet worden uitgesloten dat tijdens graafwerkzaamheden alsnog archeologische resten worden aangetroffen. ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem-verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 53 van de Monumentenwet uit 1988. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Wijdemeeren.

Literatuur

- Bosch, J.H.A., 2008: Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.
- Centraal College van Deskundigen, 2013: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3).
- Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, A.H. Geurts (2012) Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn- Maas Delta. Dept. Fysische Geografie. Universiteit Utrecht. Digitale Dataset.
- Hebinck, K.A., 2010: Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen voor het Sportpark Overmeer-Zuid te Overmeer, gemeente Wijdmeren (NH). ARC-rapporten 2010-66.
- Hendriks, S., 1999: De ontginning van Nederland. Het ontstaan van agrarische cultuurlandschappen in Nederland. Stichting Matrijs Utrecht
- Husken, S., 2010: Toelichting bij de Beleidskaart Archeologie gemeente Wijdmeren. Stichting Cultureel Erfgoed Noord-Holland.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- Van Berkel, G. en K. Samplonius 2006. Nederlandse plaatsnamen herkomst en historie.
- Van de Meene, E.A., M. van Meerkerk en J. van der Staay, 1988: Toelichting bij de geologische kaart van Nederland blad Utrecht (31 O).
- Weerts, H., P. Cleveringa en M. Gouw, 2002: De Vecht/Angstel, een riviersysteem in het veen. Grondboor & Hamer nr. 3-4 2002.

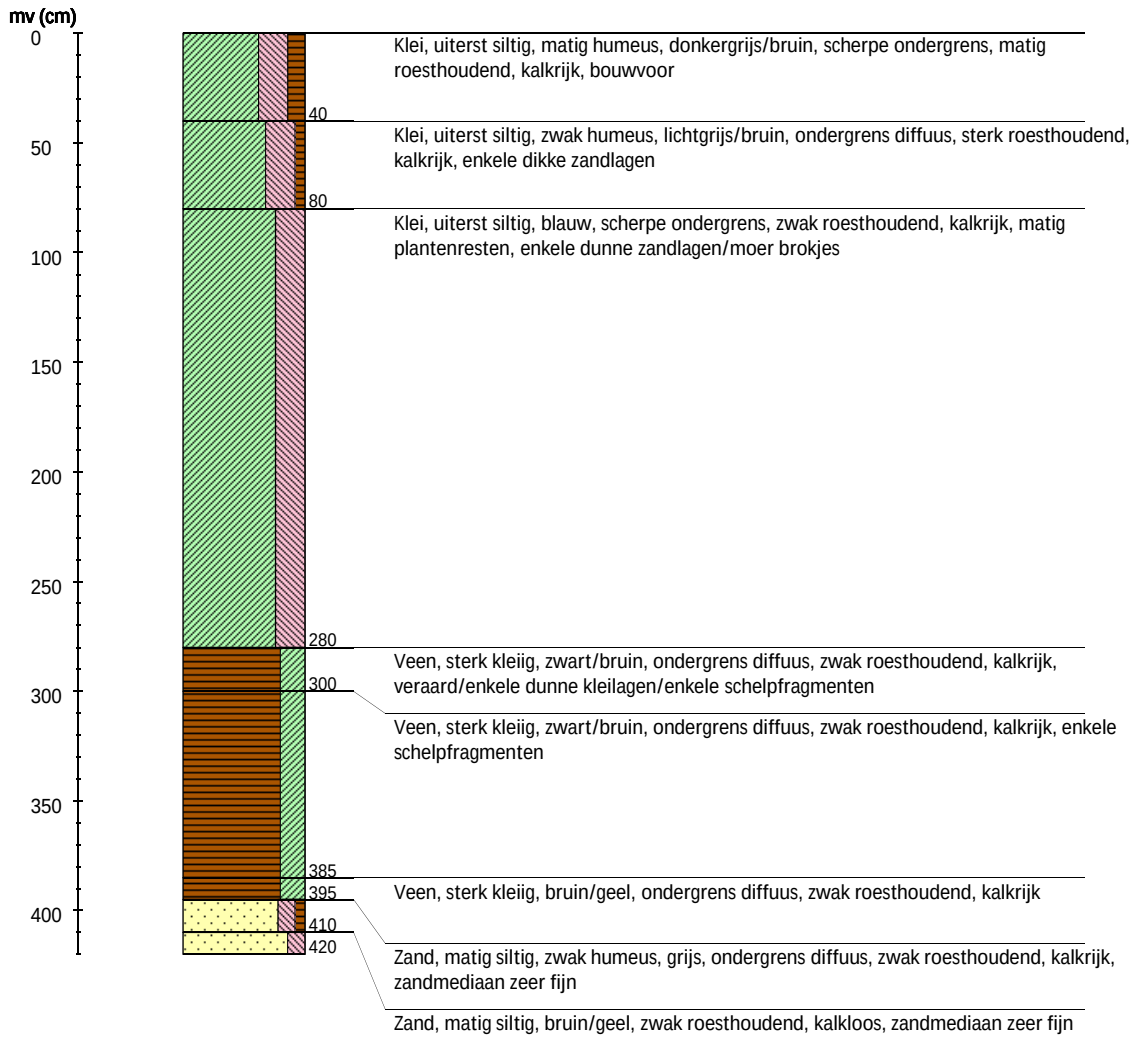
Bronnen Geraadpleegde Kaarten

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN-2): 2007-2012: geraadpleegd op <http://ahn.geodan.nl/ahn/#>. (via Het Waterschapshuis)
- Alterra 1960-1995: Bodemkaart van Nederland digitaal 1:50.000, geraadpleegd op ARCHIS II Archis = Archeologisch Informatie Systeem (<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>) (onder andere geraadpleegd voor de digitale bodemkaart van Alterra).
- Bureau voor Militaire Verkenningen 1890: Topografische Militaire Kaart; Bonneblad nr. 387, Ankeveen. Geraadpleegd op www.watwaswaar.nl.
- Covens, I. en C. Mortier, 1749. Particuliere kaart van Amstelland, Geraadpleegd op <http://www.agv.nl>
- Dou J.J., 1687: Rijnland. Bron: oude kaarten uit de collectie hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht. Geraadpleegd op www.watwaswaar.nl
- Kadasterkaart (minuutplan) 1811-1832: Nederhorst den Berg, Noord Holland, sectie C blad 03. Geraadpleegd op www.watwaswaar.nl (inclusief OAT)
- Kadaster 1950, 1981 en 1988: Topografische kaart van Nederland 1: 25.000 kaartblad 31F, Geraadpleegd op [ww.watwaswaar.nl](http://www.watwaswaar.nl)
- Kadaster 2012: Topografische ondergrond van Nederland schalen 1: 10.000 en 1: 25.000. <http://www.kadaster.nl/top10nl> (open data).
- Rijks Geologische Dienst, 1988: Geologische kaart van Nederland 1:50.000, blad Utrecht oost (31O).
- Van Dinther, M., 2013: The Roman Limes in the Netherlands: how a delta landscape determined the location of the military structures. Netherlands Journal of Geosciences – Geologie en Mijnbouw. (92-1 / 11-32-2013).

Bijlage 1: Boorstaten

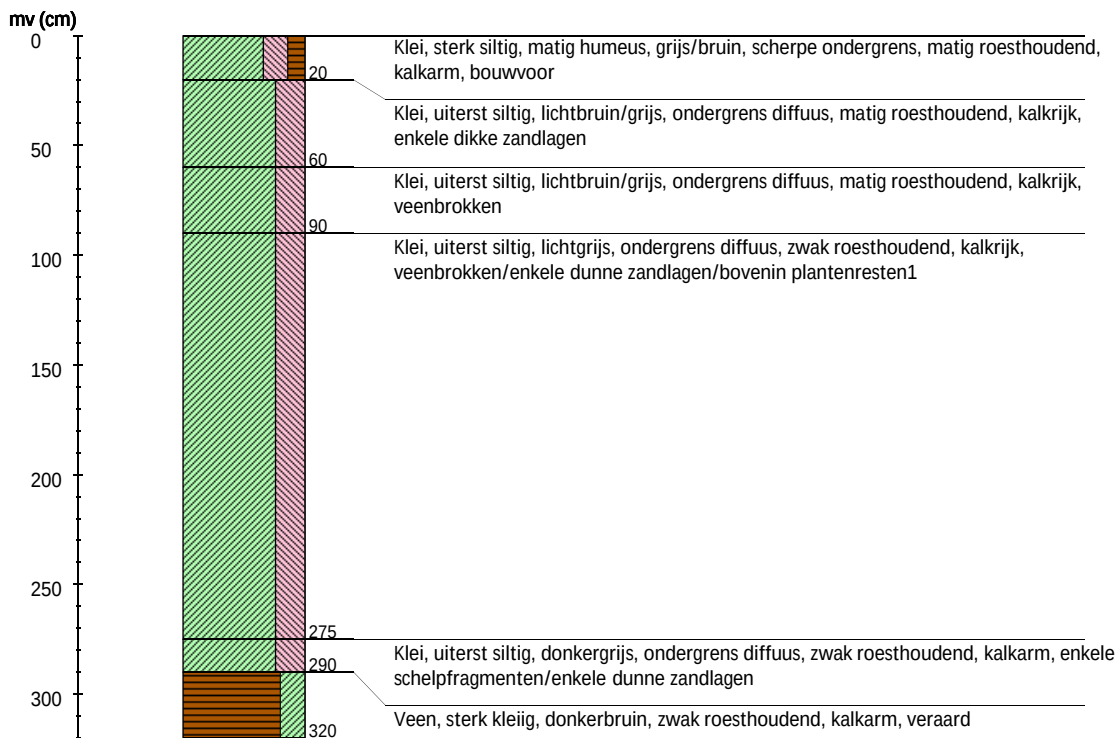
Nederhorst den Berg, Randweg

Boring 1

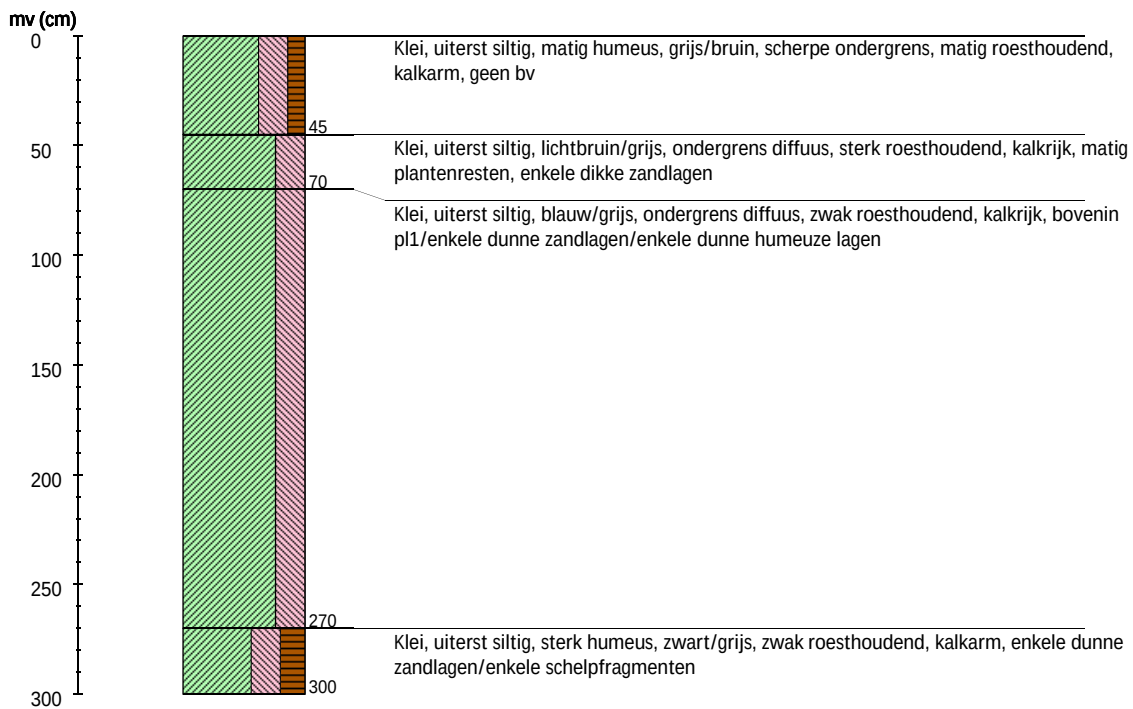

Nederhorst den Berg, Randweg

Boring 2

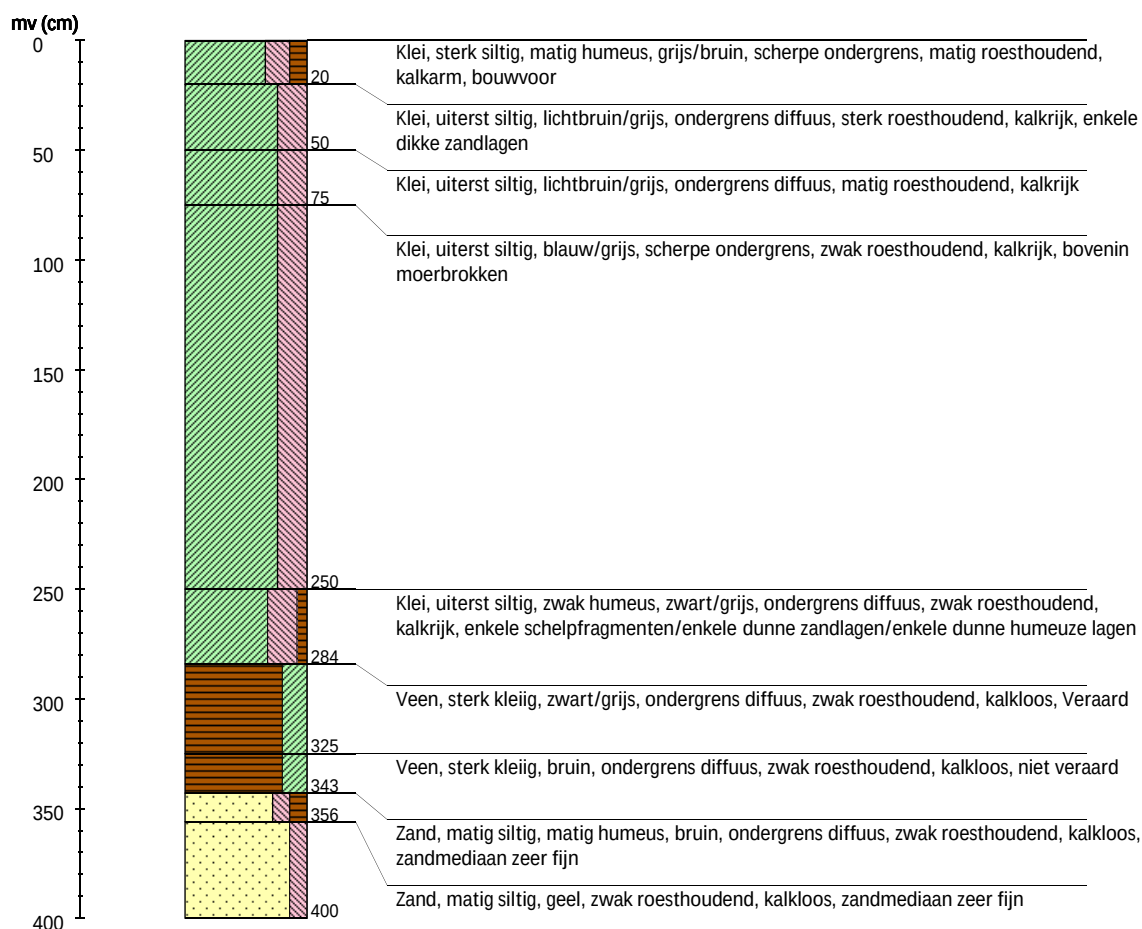

Boring 3

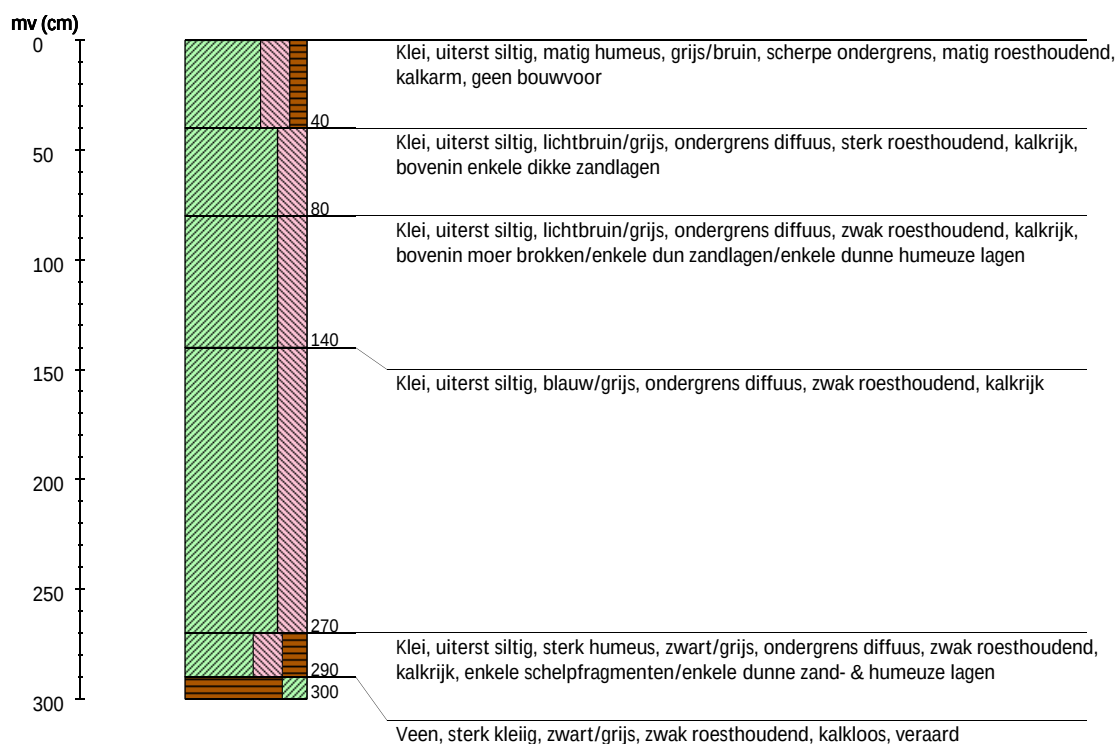

Nederhorst den Berg, Randweg

Boring 4

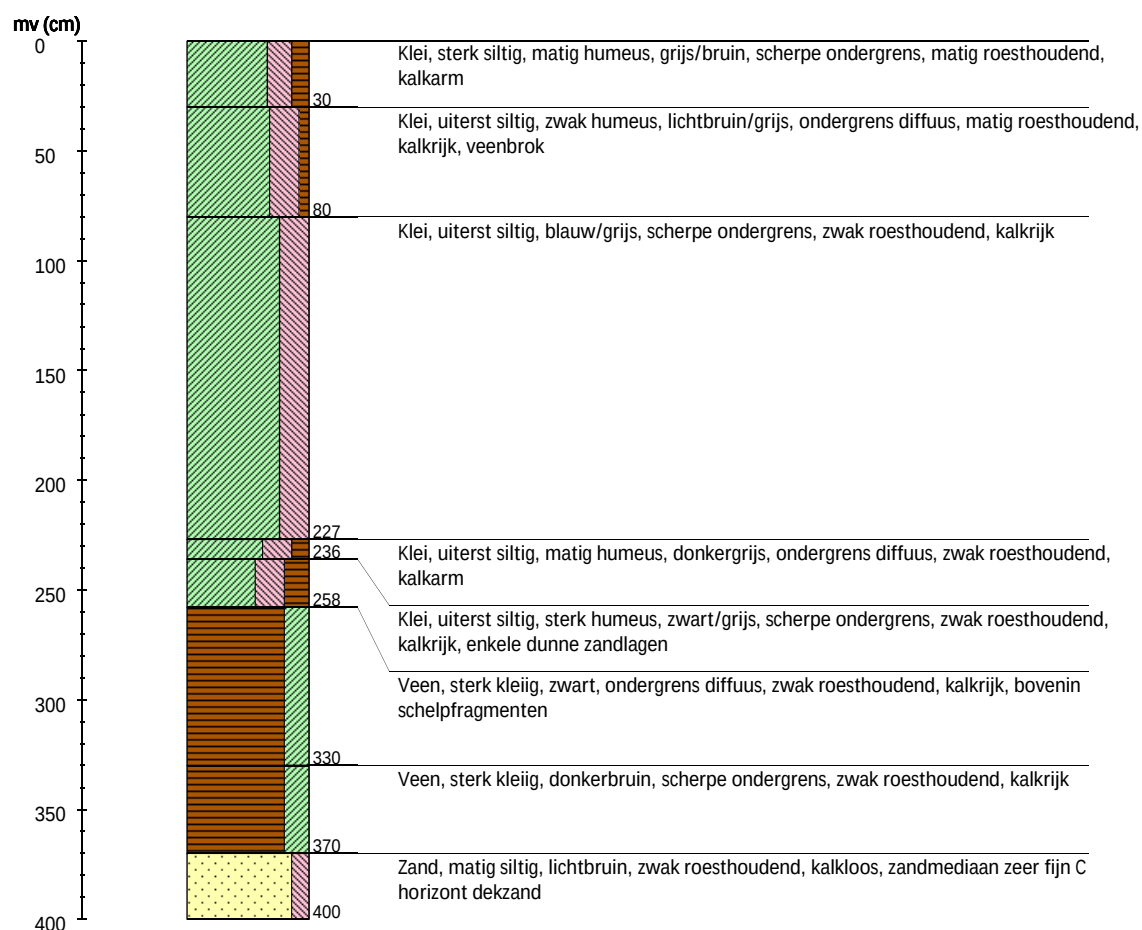

Boring 5

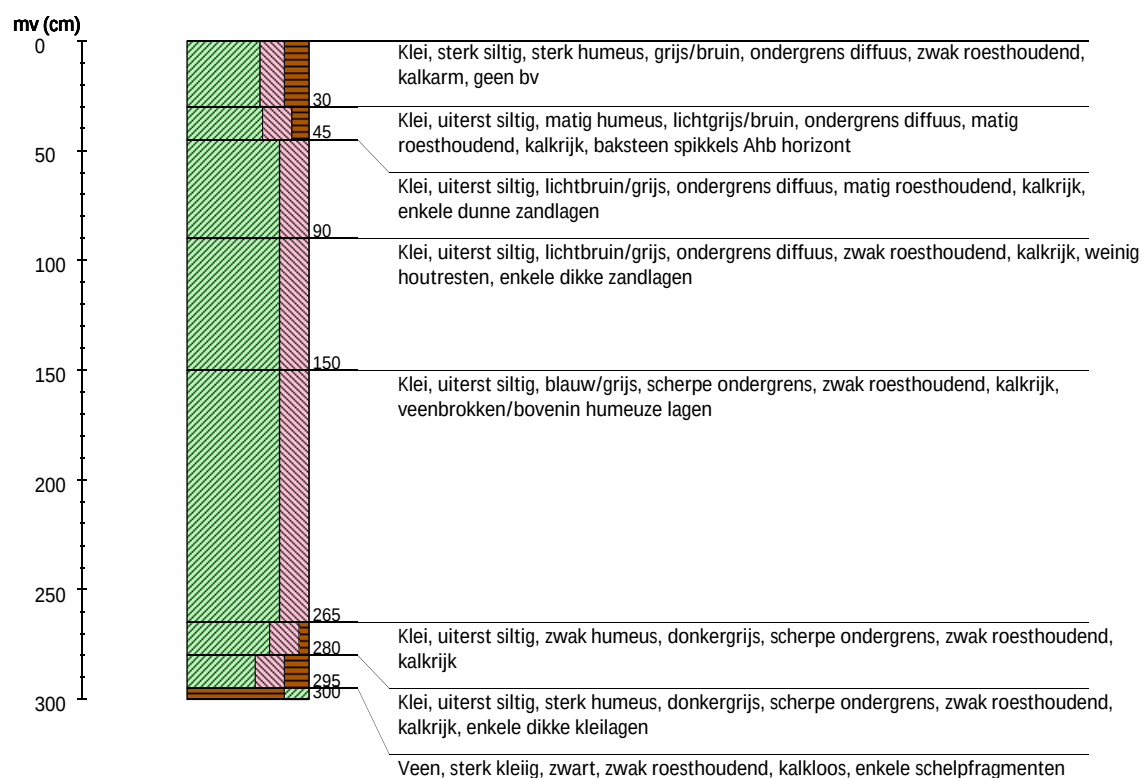

Nederhorst den Berg, Randweg

Boring 6

Boring 7

Boring 8

